

A garland of Sanskrit poem for children part 2

——
बालकवितावलि: २

——
Document Information

Text title : bAlakavitAvalI 2

File name : bAlakavitAvalI2.itx

Category : major_works, bAlakavitA, sanskritgeet

Location : doc_z_misc_major_works

Proofread by : Ganesh Kandu kanduganesh at gmail.com, NA

Latest update : June 16, 2018

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

బాలకవితావలి: ౨

బాల-కవితావలి: ద్వితీయ-భాగః

(హాసతే-భేలతే సంస్కృత)

సార్యభౌమ-సంస్కృత ప్రచార సంస్థానమ్, వారాణసీ

ప్రకాశకః

సార్యభౌమ-సంస్కృత ప్రచార సంస్థానమ్

డిం ౩౮ | ౧౧౦, హోజకబోరా, వారాణసీ

డాం భారతీప్రకాశ ద్వితీయే, ప్రధానాచార్యః

శ్రీ విద్యాధర్మ ప్రవారక సంస్కృత మహావిద్యాలయ

గ్రామ-పోస్ట-భవానీ ఛాపర, జిలా-దేవరియా

కీ సహాయతా సే ఇనకే దోనో పుత్రో కే నామకరణ సంస్కార కే

ఉపలక్ష్య మేం ప్రకాశిత |

ముద్రకః

ఆనంద్ కానన ప్రేస, డిం ౧౪-౬౫ టేఢ్.నీమ, వారాణసీ

సంస్కృత ప్రచార పుస్తక-మాలా, సంం ౧౩, బాల-కవితావలి:

(సంస్కృత కే ప్రారంభిక విద్యార్థియోం కే లిపి విభిన్న నవీన ఏవం

ప్రాచీన ఛన్దోం మేం లిఖిత, కతిపయ అత్యంత సరల, సరస, సుబోధ,

శిక్షాప్రద ఏవం బాలమనోరంజక సంస్కృత కవితాఓం కా ఉపహార)

రచయితా- వాసుదేవ ద్వితీయే శాస్త్రి

(సంస్కృత ప్రచార-పుస్తకమాలా-సమ్పాదకః)

సార్యభౌమ-సంస్కృత ప్రచార సంస్థానమ్, వారాణసీ

బాలకవితావలి: ౨

వినీత నివేదన

కిసీ భీ భాషా మేం విద్యార్థియోం కా సుగమతా నే ప్రవేశ హోనే కే లివ ఉస
భాషా మేం ఐనే ప్రారంభిక సాహిత్య కే నిర్మాణ కీ ఆవశ్యకతా హోతీ హై
జో జ్ఞానవర్ధక ఏవం శిక్షాప్రద హోనే కే సాధ హీ అత్యన్న సరల,
సువాచ్య, సరస, ఏవం మనోరంజక భీ హో | ఇసీలివ ఆజకల కీ సమస్త
భాషాఁం మేం ప్రారంభిక కక్షాఁం కీ పుస్తకే ఇసీ దృష్టి నే లిఖీ జా రహీ
హైం ఔర ఇననే భీ అధిక సరలతమ పుస్తకోం తథా శిక్షణవద్ధతి
కే నిర్మాణ కే లియే ప్రయత్న కియా జా రహా హై |

పరన్ను ఖేద కే సాధ కహనా పడతా హై కి సంస్కృత మేం ప్రారంభిక
కక్షాఁం కే లివ ఇన ప్రకార కీ పుస్తకోం కా నితాన్త అభావ హై | ఆజ కే
ఇన వైజ్ఞానిక యుగ మేం భీ సంస్కృత పాఠశాలాఁం మేం సర్వప్రథమ
విద్యార్థియోం కో వహీ లఘుకౌముదీ పథోఁ ఈ జాతీ హై జో బాల-విద్యార్థియోం
కి సుకుమార-బుద్ధి కో కుశీత కరనే వాలీ ఏక కఠిన పుస్తక హై |
ఇనకే సాధ హీ ఔర జో కుచ హితోపదేశ ఆది గ్రన్థ పథోయే జాతే హైం
వే కథాత్మక హోనే నే మనోరంజక తో హోతే హైం పర సన్ని సమాస కీ
అధికతా కే కారణ ఉనకీ భాషా ఇతనీ క్లిష్ట హోతీ హై కి ఉన పుస్తకోం
కే ద్వారా విద్యార్థియోం కా భాషా మేం సహజ ప్రవేశ నహీం హోనే పాతా ఔర
ఇసీలివ విద్యార్థియోం కో ఉన్దేం బహుధా రటకర హీ తైయార కరనా పడతా హై |
యహీ కారణ హై కి సంస్కృత కే విద్యార్థి సంస్కృత బోలనే-లిఖనే
మేం అత్యన్న అసమర్థ హోతే హైం |

ఐసీ స్థితి మేం యది హమ సంస్కృత కో అధిక నే అధిక జన-ప్రియ
తథా విద్యార్థియోం కే లివ రుచికర బనానా చాహతే హైం తో సంస్కృత
కీ భీ ప్రారంభిక కక్షాఁం కే లివ ఐసీ హీ పుస్తకోం కే నిర్మాణ కీ
ఆవశ్యకతా హై జో భాషాజ్ఞాన-వర్ధక ఏవం శిక్షాప్రద హోనే కే
సాధ హీ సన్ని సమాస కీ జటిలతా నే రహిత, వ్యవహారోపయోగీ శబ్దోం

నే యుక్త పథ్నే ఏవం సుననే మేం మధుర తథా మనోరజ్జుక భీ హో |
 ఇనీ ఏక అత్యస్త ఆవశ్యక కిస్తు సర్వదా ఉపేక్షిత కర్తవ్య కీ పూర్తి కే లిపి
 హమనే కుభ బాలోపయోగీ పుస్తకోం కే నిర్మాణ, సమ్పాదన తథా ప్రకాశన
 కా కార్య ఆరంభ కియా హై | ప్రస్తుత పుస్తికా ఉస్త్వీం బాలోపయోగీ పుస్తకోం
 మేం సే ఏక అన్యతమ పుస్తికా హై |

కుభ శబ్దరూపోం ఏవం ధాతురూపోం కా పరిచయ కరా దేనే కే బాద యది
 విద్యార్థి ఇస పుస్తక కో పథ్నేం ఔర ఇనకే పద్ధోం కో గాయా కరేం తో ముద్దు
 విశ్వాస హై కి విద్యార్థి అత్యస్త మనోరజ్జున కే సాధ సంస్కృత భాషా
 మేం ప్రవేశ పా సకేంగే |

అన్న మేం హిస్తి, అంగ్రేజీ తథా సంస్కృత పాఠశాలాటం కే సమస్త
 ప్రధానాధ్యాపకోం తథా ఉనకే సంస్కృతాధ్యాపకోం సే హమారీ వినీత
 ప్రార్థనా హై కి వే అపనే విద్యార్థియోం సే ఇస పుస్తక కా ప్రచార కరేం
 తథా యది విశేష కఠినాఈ న హో తో ఇసే అనివార్యతా ప్రదాన కర ఉస్త్వేం
 సంస్కృత మేం విశేష యోగ్య బనానే కే లియే ఇస తుచ్చ సేవా కో
 సహర్ష స్వీకృత కరనే కీ కృపా కరేం |

ఇస పుస్తక కో పథ్నేం తే సమయ అధ్యాపకగణ ఛాత్రోం కో ప్రత్యేక సుబ్బన్త,
 తిడన్త, కృదన్త ఏవం అవ్యయ శబ్ద కా పరిచయ కరాతే హలప కవితాటం
 కా అర్థ పథ్నేయేంగే, యహ విశేష నివేదన హై |

అధిక ఆషాఢ పూర్ణిమా ౨౦౫౩ వి.

30 -౬ -౧౯౯౬ ఈ.

రచయితా - వినీత ప్రార్థి (వాసుదేవ ద్వివేదీ శాస్త్రి)

బాలకవితావలి: ౨

బాలకవితావలి: ద్వితీయో భాగః

బాలకాన్ ప్రతి సన్నహమ్ ।

బాల-కవితావలిః పఠ్యతాం సర్వదా
బాల-కవితావలిః లిఖ్యతాం సర్వదా ।
బాల-కవితావలిః గీయతాం సర్వదా
బాల-కవితావలిః శ్రూయతాం సర్వదా ॥ ౧॥

పఠ్యతాం సర్వదా బాల-కవితావలిః
లిఖ్యతాం సర్వదా బాల-కవితావలిః ।
గీయతాం సర్వదా బాల-కవితావలిః
శ్రూయతాం సర్వదా బాల-కవితావలిః ॥ ౨॥

సర్వదా పఠ్యతాం బాల-కవితావలిః
సర్వదా లిఖ్యతాం బాల-కవితావలిః ।
సర్వదా గీయతాం బాల-కవితావలిః
సర్వదా శ్రూయతాం బాల-కవితావలిః ॥ ౩॥

వాగ్దేవతాయై నమః ।

బాల-కవితావలిః

ఈశవందనా ।

ఈశం విశ్వ-నిధానం వందే ।
నిగమ-గీత-గుణ-గానం వందే ।
పఠితో వితత-వితానం వందే ।
శోభ-శక్తి-నిధానం వందే ॥ ౧॥
మన్దిర-మస్తిద-వాసం వందే ।

గిరజాభవన-నివాసం వందే ।
 జన-జన-హృదయ-విలాసం వందే ।
 కణ-కణ-కలిత-ప్రకాశం వందే ॥ ౨॥

నవ-లతికాసు లసన్తం వందే ।
 నవ-సుమేషు వికసన్తం వందే ।
 శిశు-వదనేషు హసన్తం వందే ।
 శుచి-హృదయేషు వసన్తం వందే ॥ ౩॥

వివిధ-నామ-తను-రూపం వందే ।
 నిర్గుణ-సగుణ-స్వరూపం వందే ।
 నిరాకార-సాకారం వందే ।
 అపహృత-హృదయ-వికారం వందే ॥ ౪॥

ప్రార్థనా ।

ప్రభోఽహం సదా సత్యవాదీ భవేయమ్
 ప్రభో నైవ స్వప్నేఽపి మిథ్యా వదేయమ్ ।
 భవేయం సదా లోక-కల్యాణ-కారీ
 భవేయం జగద్గుఃఖ-దైన్యాఽపహారీ ॥ ౧॥

ప్రభోఽహం సదా మాతృభక్తో భవేయమ్
 ప్రభోఽహం సదా పితృభక్తో భవేయమ్ ।
 ప్రభోఽహం సదాఽచార్యభక్తో భవేయమ్
 ప్రభోఽహం సదా దేశభక్తో భవేయమ్ ॥ ౨॥

సదాఽహం స్వధర్మానురాగీ భవేయమ్
 సదాఽహం స్వకర్మానురాగీ భవేయమ్ ।
 సదాఽహం స్వదేశానురాగీ భవేయమ్
 సదాఽహం స్వవేషానురాగీ భవేయమ్ ॥ ౩॥

సదా బ్రహ్మచర్యవ్రతం పాలయేయమ్
 సదాఽహం సదాచారమార్గే చలేయమ్ ।
 భవేయం వినీతో-వివేకీ గభీరః
 యశస్వీ మహాపణ్డితః కర్మవీరః ॥ ౪॥

వస్తనా ।

దుర్గేః దుర్గతి-హరిణి! వస్తే
కమలే! కమల-విహారిణి! వస్తే ।
దేవి! సరస్వతి! మతిదే! వస్తే ।
జగతి సదా శుభగతిదే! వస్తే ॥ ౧ ॥

గణే! త్రిభువన-తారిణి! వస్తే ।
యమునే! తురిత-విదారిణి! వస్తే ।
గోదావరి! గతి-దాయని! వస్తే ।
సిన్ధో! సుమతి-విధాయని! వస్తే ॥ ౨ ॥

గిరివర! విన్ద్య! హిమాలయ! వస్తే ।
నద-నదీశ! వరుణాలయ! వస్తే ।
హే ప్రయాగ! తీర్థేశ్వర! వస్తే ।
వారాణసి! రామేశ్వర! వస్తే ॥ ౩ ॥

వాల్మీకే! కవి-నాగర! వస్తే ।
ఛాసదేవ! మతి-సాగర! వస్తే ।
బుద్ధ! సత్య-సన్ధాయక! వస్తే ।
మహావీర! ముని-నాయక! వస్తే ॥ ౪ ॥

జ్ఞానివర్య! హే శక్కర! వస్తే ।
భేదభావ-విలయక్కర! వస్తే ।
రామానుజ! జన-తారక! వస్తే ।
భక్తివాద-విస్తారక! వస్తే ॥ ౫ ॥

విద్యాయాః ఫలమ్ ।

విద్యా దదాతి వినయమ్
విద్యా దదాతి చిత్తమ్ ।
విద్యా సదా జనానామ్
విమలం కరోతి చిత్తమ్ ॥ ౧ ॥
విద్యా తనోతి కీర్తిమ్

విద్యా తనోతి మానమ్ |
విద్యా నరం సమాజే
కురుతే సదా ప్రధానమ్ || ౨||

విద్యా నిహన్తిర దోషమ్
విద్యా నిహన్తి భారమ్ |
దూరీకరోతి విద్యా
సకలం మనో-వికారమ్ || ౩||

విద్యా న రాజ-హార్యా
విద్యా న చోర-హార్యా |
విద్యా కదాపి లోకే
నహి బన్ధుభిః విభాజ్యా || ౪||

విద్యా గణః ప్రధానః
విద్యా ధనం ప్రధానమ్ |
దేశే తథా విదేశే
విద్యా బలం ప్రధానమ్ || ౫||

బాలపాఠశాలా |

మమ బాల-పాఠశాలా
బహు శోభతే విశాలా |
శిశవో లిఖన్తి యస్యాం
ఫలకేషు వర్ణమాలాః || ౧||

కేచిత్ పఠన్తి బాలాః
కేచిత్ లిఖన్తి బాలాః |
కలయన్తి కేఽపి పఠ్యే
ఖటికేన అఙ్క-మాలాః || ౨||

ఫేలన్తి కేఽపి ఫేలమ్-
బాలాః మిథః సహేలమ్ |
నిపతన్తి ఉత్పతన్తి-
ప్రపతన్తి చానువేలమ్ || ౩||

గాయన్తి కేఽపి గీతమ్
దదతే చ కేఽపి తాలమ్ ।
రచయన్తి కేఽపి వాలాః-
కుసుమేషు ఆలవాలమ్ ॥ ౪॥

కర్షన్తి కేఽపి భూమిమ్
సింఘన్తి కేఽపి మూలమ్ ।
కృన్వన్తి కేఽపి సూత్రమ్
ధున్వన్తి కేఽపి తూలమ్ ॥ ౫॥

కః కుత్ర కిం కరోతి ।

విపినే చరన్తి గావః
సలిలే చలన్తి నావః ।
గగనే లసన్తి తారాః
వికిరన్తి దీప్తి-ధారాః ॥ ౧॥

కమలే లసన్తి భృగ్ణాః
తరు-కోటరే విహగ్ణాః ।
నిపతన్తి దీప-మధ్యే
పరితో ద్రుతం పతగ్ణాః ॥ ౨॥

సమరే మిలన్తి శూరాః
సమరే మిలన్తి వీరాః ।
ధావన్తి సైన్య-మధ్యే
తురగా గజా అధీరాః ॥ ౩॥

గేహే లగన్తి తాలాః
కణ్ఠే లసన్తి మాలాః ।
ఖేలన్తి ధూలి-మధ్యే
గ్రామేషు బాల-బాలాః ॥ ౪॥

శరీరరజ్జా ।

శరీరం సదా బాలకైః రక్షణీయమ్ ।

శరీరం సదా బాలకైః రక్షణీయమ్ ॥

శరీరేణ శోభా శరీరేణ సిద్ధిః

శరీరేణ లోకే సమస్తా సమృద్ధిః ।

శరీరేణ అన్నం శరీరేణ వస్త్రమ్

శరీరేణ పుత్రః సుతా వా కలత్రమ్ ।

అపథ్యం న అన్నం క్వచిద్ భక్షణీయమ్ ।

శరీరం సదా బాలకైః రక్షణీయమ్ ॥ ౧॥

శరీరేణ విద్యా శరీరేణ బుద్ధిః ।

శరీరేణ జ్ఞానం శరీరేణ శుద్ధిః ।

శరీరేణ పూజా శరీరేణ యోగః ।

శరీరేణ సౌఖ్యం శరీరేణ భోగః ।

శరీరం శిశో! జాతు నోపేక్షణీయమ్ ।

శరీరం సదా బాలకైః రక్షణీయమ్ ॥ ౨॥

శరీరం సదా దేహినాం ధర్మమూలమ్ ।

శరీరం సదా దేహినాం కర్మమూలమ్ ।

శరీరం సదా దేహినాం శర్మమూలమ్ ।

శరీరం సదా దేహినాం సర్వమూలమ్ ।

శరీరం తతః సర్వథా పోషణీయమ్ ।

శరీరం సదా బాలకైః రక్షణాయమ్ ॥ ౩॥

బాలకానాం దినచర్యా ।

వయం బాలకాః సదా పరామః

వయం బాలకాః సదా లిఖామః ।

వయం బాలకాః నియమిత-సమయే

విద్యాలయం సదా గచ్ఛామః ॥ ౧॥

వయం బాలకాః హరిం భజామః

వయం బాలకాః గురుం నమామః ।

వయం బాలకాః మాతా-పితరౌ

సేవయా చ ముదితౌ కలయామః ॥ ౨॥

వయం వయస్యైః యదా మిలామః
 తదా ప్రసన్నా వయం భవామః ।
 వయం మిలిత్వా సర్వే సాయం
 క్రీడాఽఙ్గణే ఖేలితుం యామః ॥ ౩॥

వయం ప్రభాతే ఉత్తిష్టామః
 తతో వయం శౌచార్థం యామః ।
 తతః స్నాన-సన్ధ్యాదీం కృత్వా
 భోజనాయ గేహ ప్రవిశామః ॥ ౪॥

ఆజ్ఞాం మానయ ।

ఆజ్ఞాం మానయ మాన్య-జనానామ్
 ఆజ్ఞాం మానయ పూజ్య-జనానామ్ ।
 ఆజ్ఞాం మానయ జ్యేష్ఠ-జనానామ్
 ఆజ్ఞాం మానయ శ్రేష్ఠ-జనానామ్ ॥

న కురు విలम्బమ్ ।

న కురు విలమ్బం శౌచే స్నానే
 న కురు విలమ్బం భోజన-పానే ।
 న కురు విలమ్బం ఉషసి విహరణే
 న కురు విలమ్బం విద్యారహణే ॥

మా కురు సఙ్గమ్ ।

మా కురు సఙ్గం దుష్ట-జనానామ్
 మా కురు సఙ్గం నీచ-జనానామ్ ।
 మా కురు సఙ్గం ధూర్త-జనానామ్
 మా కురు సఙ్గం చౌర-జనానామ్ ॥

మా భవ ।

మా భవ దీనః మా భవ హీనః

మా భవ చోరిత-పర-ధన-పీనః ।

మా అవివేకీ మా అవినీతః

మా అతిశీఘ్రం రక్తః పీతః ॥ ?

(Do not be angry too quick క్రోధనే లాలపీలా మత హోనా)

బాలకానాం ఆత్మపరిచయః ।

మహోమనా వక్తా అతిభవ్యః ।

అహం మదనమోహన-మాలవ్యః ॥ ౧॥

అహం వైరి-మద-మర్దన-శైలః ।

మహావీర-సరదార పటేలః ॥ ౨॥

విషయే యస్య న కోఽపి ప్రవాదః ।

సోఽహం శ్రీ రాజేన్ద్ర ప్రసాదః ॥ ౩॥

యః పశ్యతి సకలం సమ-భావే ।

సోఽహం సన్త వినోబా భావే ॥ ౪॥

అద్భుత-శక్తి-బుద్ధి-బల-వాసః ।

అహం ప్రథిత-ప్రణవీర-సుభాసః ॥ ౫॥

అహం స్పష్టవక్తా స్వచ్ఛన్దః ।

సుధీ-ప్రవర-సమ్పూర్ణానన్దః ॥ ౬॥

ఇయం యేన భారతభూః ఛిన్నా ।

అహం కాయదే ఆజమ జిన్నా ॥ ౭॥

శాస్త్ర-సత్య-దృఢ-తా-పరివారః ।

అహం సన్త అబ్దుల-గఫ్ఫారః ॥ ౮॥

కఠిన-కార్య-సాధన-వ్యవసాయీ ।

అహం రఫీ అహమద కిదవాకః ॥ ౯॥

అహం సుశోభిత-భారత-భాలః ।

విజయీ వీర-జవాహరలాలః ॥ ౧౦॥

అనుశాసనమ్ ।

మా కురు దర్పం మా కురు గర్వమ్
మా భవ మానీ మానయ సర్వమ్ ।
మా భజ దైన్యం మా భజ శోకమ్
ముదితమనా భవ మోదయ లోకమ్ ॥ ౧॥

మా వద మిథ్యా మా వద వ్యర్థమ్
న చల కుమార్గే న కురు అనర్థమ్ ।
పాహి అనాథం పాలయ దీనమ్
లాలయ మాతా-పితృ-విహీనమ్ ॥ ౨॥

తనయం పాఠయ తనయాం పాఠయ
శిక్షయ గుణం దుర్గుణం వారయ ।
కురు ఉపకారం కురు ఉద్ధారమ్
అపనయ భారం త్యజ అపకారమ్ ॥ ౩॥

మా పిబ మాదక-వస్తు ఆపేయమ్
మా భజ దుర్వ్యసన పరిహేయమ్ ।
మా నయ పలమపి వ్యర్థం సమయమ్
కురు సకలం నిజ-కార్యం సభయమ్ ॥ ౪॥

బాలకానాం ఆత్మపరిచయః ।

అహం వీరబాలః
అహం వీరబాలః
అహం మాతృభక్తః అహం పితృభక్తః
అహం లోకనేవా-వ్రతీ దేశభక్తః ।
అహం దీనబంధుః అహం హీనబంధుః
అహం పీడితానాం మహాన్నేహసింధుః ॥

పరం దుర్జనానాం కృతే క్రూరకాలః । అహం వీరబాలః ॥ ౧॥

సదా స్వచ్ఛగేహః సదా స్వచ్ఛదేహః
సదా శుద్ధచిత్తః సదా శుద్ధచిత్తః ।

సదా శుభ్రవేషః సదా సత్యభాషీ
 శుచిః ధర్మనిష్ఠో న భోగీ విలాసీ ॥
 సదా బ్రహ్మచర్యేణ ఉద్దీప్త-భాలః | అహం వీరబాలః ॥ ౨॥
 స్వభావేన హృష్టః శరీరేణ పుష్టః
 విచారే ద్రుఢిష్టః వినోదేఽపి శిష్టః |
 సదా సాహసీ దక్ష ఆలస్యహీనః
 సువక్తా సదా సర్వకార్యే ప్రవీణః ॥
 శరీరే లఘుః కిన్తు బుద్ధౌ విశాలః | అహం వీరబాలః ॥ 3॥

స్వచ్ఛం రక్ష ।

స్వచ్ఛం రక్ష జలం జలపాత్రమ్
 స్వచ్ఛం రక్ష సమస్తం గాత్రమ్ ।
 స్వచ్ఛం రక్ష సకల-పరిధానమ్
 స్వచ్ఛం రక్ష నివాస-స్థానమ్ ॥

ధ్యానం దేహి ।

ధ్యానం దేహి దరిద్రే దీనే
 ధ్యానం దేహి సహాయక-హీనే ।
 ధ్యానం దేహి పతిత-సంస్కారే
 ధ్యానం దేహి విపత్నోద్ధారే ॥
 ధ్యానం దేహి భోజనే పానే । ధ్యానం దేహి ఉచిత-వ్యవహారే ।
 ధ్యానం దేహి ఉషసి ఉత్థానే ॥ ధ్యానం దేహి అతిథి-సత్కారే ॥
 ధ్యానం దేహి నిజే కర్తవ్యే । ధ్యానం దేహి రాష్ట్ర-నిర్మాణే ।
 ధ్యానం దేహి నిజే మన్తవ్యే ॥ ధ్యానం దేహి విశ్వకల్యాణే ॥
 ధ్యానం దేహి పుస్తకే పత్రే । ధ్యానం దేహి జ్యేష్ఠ-జన-మానే ।
 ధ్యానం దేహి ఉపాసహి ఛత్రే ॥ ధ్యానం దేహి అనుజ-సన్మానే ॥
 ధ్యానం దేహి విపన్నే మిత్రే । ధ్యానం దేహి సదా ఆరోగ్యే ।
 ధ్యానం దేహి సదైవ చరిత్రే ॥ ధ్యానం దేహి సేవకే యోగ్యే ॥

౧- అవ్యక్తధ్వనీనాం ఉదాహరణాని ।

వర్షా వర్షనమ్

సర్ సర్ సర్ సర్ వహతి సమీరో

ఝన్ ఝన్ ఝజ్ఞావాతః ।

ఘహర ఘహర గర్జతి ఘనమాలా

టప్ టప్ బిన్దు-నిపాతః ॥ ౧॥

చమ్ చమ్ చమ్ చమ్ చపలా చఞ్చుతి

తడ్ తడ్ భవతి నినాదః ।

ఛహర ఛహర వర్షతి జలధారా

హహర హహర భువి నాదః ॥ ౨॥

పీ పీ వదతి పికో వన-విటపే

టర్ టర్ రటతి చ భేకః ।

నృత్యతి నదతి మయూరో విపినే

భవతి సుధా-రస-సేకః ॥ ౩॥

నిపతతి నీరే చలతి సమీరే

ధర్ ధర్ కమ్పిత-దేహమ్ ।

బాలక-వృన్దం వ్రజతి అమన్దం

ధావతి నిజ-నిజ-గేహమ్ ॥ ౪॥

౨- అవ్యక్తధ్వనీనాం ఉదాహరణాని ।

మ్యాఊః మ్యాఊః వదతి విడాలః

చూః చూః వదతి చ మూషక-బాలః ।

ఘర్ ఘర్ ఉడ్డయతే చటకాఽలిః

గున్ గున్ గుజ్జుతి మధుకర-పాలిః ॥ ౧॥

గడ్ గడ్ తర్జతి వారిద-మాలా

తడ్ తడ్ తర్జతి విద్యుద్-బాలా ।

లన్ లన్ లగతి కరే నిర్వాసః

సాః సాః చలతి గలే నిశ్వాసః ॥ ౨॥

హర్ హర్ వహతి నదీ-జలధారా
 చర్ చర్ కృన్తతి కాష్ఠం ఆరా ।
 రున్ ఝున్ రౌతి కలం మజ్జీరమ్
 సుర్ సుర్ పిబతి కుమారః క్షీరమ్ ॥ ౩॥

టున్ టున్ భవతి ఘణ్ణికా-రావః
 మేం మేం నదతి అజాయాః శావః ।
 ర్ఝుర్ ర్ఝుర్ వహతి వసన్తే వాయుః
 ఫే ఫే స్వనతి వనే గోమాయుః ॥ ౪॥

3- అవ్యక్తధ్వనీనాం ఉదాహరణాని ।

భోం భోం భోం వివదన్తే శ్వానః
 ధమ్ ధమ్ ధమ్ ధావన్తి యువానః ।
 భన్ భన్ భణతి మక్షికా గేహే
 టమ్ టమ్ నిపతతి లాలా దేహే ॥ ౧॥

ర్ఝుర్ ర్ఝుర్ ఆశ్రు వహతి మణివర్ణమ్
 ఖర్ ఖర్ పతతి పురాణం పర్ణమ్ ।
 రిమ్ రిమ్ వర్షతి మేఘా సీరమ్
 టిమ్ టిమ్ ధ్వనతి దుస్థభిః ధీరమ్ ॥ ౨॥

ఛప్ ఛప్ ఛేలతి నీరే బాలః
 సన్ సన్ చలతి రణే కరవాలః ।
 బుద్ బుద్ వదతి బుద్బుదో నీరే
 ఛల్ ఛల్ జలముచ్చలతి సమీరే ॥ ౩॥

చట్ చట్ వదతి పాదుకా పాదే
 చుట్ చుట్ వదతి చ ముచుటీ వాదే ।
 బడ్ బడ్ వదతి సదా వాచాలః
 ఫోం ఫోం వదతి విలేషు వ్యాలః ॥ ౪॥

కిం కర్తవ్యమ్ ? ।

కిం కర్తవ్యమ్? పరోపకారః ।

కిం హర్తవ్యమ్? పర-జన-భారః ।
 క్వ స్నాతవ్యమ్? స్వచ్ఛే నీరే ।
 క్వ భ్రమితవ్యమ్? స్వచ్ఛ-సమీరే ।
 కిం పరిధేయమ్? స్వచ్ఛం వసనమ్ ।
 కిం పరిహేయం? సర్వం వ్యసనమ్ ।
 కిం విజ్ఞేయమ్? నిజ-కర్తవ్యమ్ ।
 కిమనుష్ఠేయమ్? నిజ-మన్తవ్యమ్ ।
 కిం వర్తవ్యమ్? హితకర-వచనమ్ ।
 కిం శ్రోతవ్యమ్? మధురం రచనమ్ ।
 క్వ స్థాతవ్యమ్? సుజన-సమీపే ।
 క్వ పఠితవ్యమ్? స్వచ్ఛే దీపే ॥
 కిం కర్తవ్యం సజ్కుటకాలే? ధైర్య-ధారణమ్ ।
 కిం కర్తవ్యం దుర్జనసంక్షే? మౌన-ధారణమ్ ।
 కిం కర్తవ్యం వర్షాసమయే? ఛత్ర-ధారణమ్ ।
 కిం కర్తవ్యం రాత్రౌ గమనే? దణ్డ-ధారణమ్ ।
 కిం కర్తవ్యం వైశవకాలే? విద్యా-ధ్యయనమ్ ।
 కిం కర్తవ్యం యౌవనకాలే? విషయ-సేవనమ్ ।
 కిం కర్తవ్యం వార్ధకకాలే? భగవద్భజనమ్ ।
 కిం కర్తవ్యం చరమే కాలే? ఈశస్మరణమ్ ॥

కేన కః విభాతి ।

తపసా విభాతి యోగీ
 పథ్యేన భాతి రోగీ ।
 యశసా విభాతి దేశీ
 విత్తేన భాతి గేహీ ॥ ౧॥

గేహ విభాతి బాలః
 వృక్షే నవః ప్రవాలః ।
 బహు భాతి వాటికాయాం
 రమణీయం ఆలవాలః ॥ ౨॥

వృద్ధస్య భాతి యోగః
తరుణస్య భాతి భోగః ।
కుశలస్య భాతి పుంసః
కార్యే శుభే నియోగః ॥ ౩॥

ఆజ్యేన భాతి దాలిః
దధ్నా విభాతి భక్తమ్ ।
మరిచేన భాతి శాకమ్
త్రైలేన చాపి యుక్తమ్ ॥ ౪॥

ఉపదేశ ।

మూకో భవ పర-నిన్దా-కరణే ।
బధిరో భవ పర-నిన్దా-శ్రవణే ।
పక్ష్మః భవ పరజన-ధన-హరణే ।
క్రీవో భవ పర-దార-విహరణే ॥ ౧॥
చారో భవ పర-గుణ-శత-హరణే ।
కూరో భవ అవగుణ-సంహరణే ।
అజ్ఞానీ భవ విబుధ-సమాజే ।
అనుగామీ భవ సాధు-సమాజే ॥ ౨॥
కృపణో భవ ధన-రక్షా-కరణే ।
నిఃస్వో భవ సముచిత-వ్యయ కరణే ।
ఉగ్రో భవ ఇన్ద్రియ-గణ-దమనే ।
వ్యగ్రో భవ వైరాదిక-శమనే ॥ ౩॥
అలసో భవ అనుచిత-కర్తవ్యే ।
చపలో భవ సమరే మర్తవ్యే ।
నీచో భవ గురు-జన-సహవాసే ।
ధూర్తో భవ రిపు-జన-విశ్వాసే ॥ ౪॥

మత్కుణ-పిపీలికా-సంవాదః ।

మత్కుణః ఉవాచ-

కథయ భగిని! కిం తవ అభిధానమ్ ?

కథయ కుత్ర తవ వాస-స్థానమ్?

కథయ కుతః సమ్ప్రతి ఆగచ్ఛసి?

త్వరితం-కుత్ర కిమర్థం గచ్ఛసి? ॥

అఙ్గం తవ అతిశయ-సుకుమారమ్

వహసి తథాపి అహో! గురు-భారమ్ ।

ధావస్తీ గచ్ఛసి అవిరామమ్

కథయ కదా కురుషే విశ్రామమ్? ॥

పిపీలికా ఉవాచ-

మమ పిపీలికా ఇతి అభిధానమ్

వివరే విద్ధి మదీయం స్థానమ్ ।

అతి దూరాదిహ మమ ఆగమనమ్

దూరే ఏవ పునర్మమ గమనమ్ ॥

కృత్వా స్వయం శ్రమం భోక్తవ్యమ్

ఇతి మే అస్తి నిజం మన్తవ్యమ్ ।

అతః శ్రమే సతతం సంలగ్నా

నైవ కదాపి గతిర్మే భగ్నా ॥

త్వం సదైవ పర-తల్పే లీనః

పీత్వా పర-రుధిరం ఖలు పీనః ।

కిన్తు ఇదం న ఉచిత-కర్తవ్యమ్

న ఇదం వేద-శాస్త్ర-మన్తవ్యమ్ ॥

అతః శ్రమం కృత్వా భోక్తవ్యమ్

ఇతి భవతాఽపి మతం మన్తవ్యమ్ ।

అస్తు జహీహి దేహి పన్థానమ్

దూరే మమ గన్తవ్యస్థానమ్ ॥

శ్రమమహిమా ।

శ్రమేణ లభ్యతేఽఖిలమ్ ।
 శ్రమేణ లభ్యతేఽఖిలమ్ ॥
 శ్రమణే లభ్యతే సుఖమ్
 శ్రమేణ లభ్యతే ధనమ్ ।
 శ్రమేణ లభ్యతే యశః
 శ్రమేణ లభ్యతే పదమ్ ॥ ౧॥
 శ్రమేణ లభ్యతే గజః
 శ్రమేణ లభ్యతే హయః ।
 శ్రమేణ లభ్యతే మహి
 శ్రమేణ లభ్యతే జయః ॥ ౨॥
 శ్రమేణ లభ్యతే గతిః
 శ్రమేణ లభ్యతే మతిః ।
 శ్రమేణ లభ్యతే పయః
 శ్రమేణ లభ్యతే దధి ॥ ౩॥
 శ్రమేణ లభ్యతే ఫలమ్
 శ్రమేణ లభ్యతే జలమ్ ।
 శ్రమేణ లభ్యతే హరిః
 శ్రమేణ లభ్యతేఽఖిలమ్ ॥ ౪॥

గుణమహిమా ।

గుణేన సర్వం జనా లభన్తే ।
 గుణేన సర్వం జనా లభన్తే ॥
 గుణేన దానం జనా లభన్తే
 గుణేన మానం జనా లభన్తే
 గుణేన స్థానం జనా లభన్తే
 గుణేన యానం జనా లభన్తే ।
 గుణేన కింఞ్చన్న దుర్లభం తే ।

గుణేన సర్వం జనా లభన్తే ॥ ౧॥

గుణేన సౌఖ్యం సదా స్వదేశే,
గుణేన సౌఖ్యం సదా విదేశే,
గుణేన లోకే సహానుభూతిః
గుణేన లోకే జయో విభూతిః ।

గుణేన కిం కిం న ఆరభన్తే ।
గుణేన సర్వం జనా లభన్తే ॥ ౨॥

గుణేన లోకే సుఖం ప్రవేశః
గుణేన లోకే సుఖం నివేశః
గుణేన లోకే సుఖం నివాసః
గుణేన లోకే సుఖం ప్రవాసః ।

గుణేన సర్వం సదా తుభం తే ।
గుణేన సర్వం జనా లభన్తే ॥ ౩॥

ఛాత్రాన్ ప్రతి గురోః ప్రశ్నః

సజ్కుటే ధీరో భవిష్యసి వా న వా?
సజ్గరే వీరో భవిష్యసి వా న వా?
ఉన్నతౌ వినయీ భవిష్యసి వా న వా?
వైభవే ప్రణయీ భవిష్యసి వా న వా? ॥ ౧॥

దేశమానం వర్ధయిష్యసి వా న వా?
జాతిమానం వర్ధయిష్యసి వా న వా?
వంశమానం వర్ధయిష్యసి వా న వా?
ఆత్మమానం వర్ధయిష్యసి వా న వా? ॥ ౨॥

దుష్కరం కార్యం కరిష్యసి వా న వా?
దుర్వహం భారం చ నేష్యసి వా న వా?
దుస్తరం పారం తరిష్యసి వా న వా?
దుర్గమం మార్గం గమిష్యసి వా న వా? ॥ ౩॥

ఆత్మదోషం దూరయిష్యసి వా న వా?
ఆత్మలక్ష్యం పూరయిష్యసి వా న వా?
నిర్భయో లోకే చరిష్యసి వా న వా?

అన్య-జన-భీతిం హరిష్యసి వా న వా? || ౪||

౧ ఉత్తరం దేహి ।

గణ్ణా జగతి కేన ఆసీతా?
హృతా కేన విపినే ఖలు సీతా?
మునినా కేన సముద్రః పీతః?
కథం రావణో నిధనం నీతః? || ౧||

ఆసీత్ కో నయవేత్తా కాణః?
ఆసీత్ కస్య అమోఘా బాణ?
బద్ధః కేన సముద్రే సేతుః?
సాగరస్య మథనే కో హేతుః? || ౨||

కదా కేన విహితం విషపానమ్?
కృతం కేన నిజ-యౌవన-దానమ్?
కో వృద్ధోఽపి యువా సజ్ఞాతః?
గురు-పరాజయే వే విఖ్యాతః? || ౩||

మరణం కస్య నిజేచ్ఛాఽఘీనమ్?
నయనం కస్య నిమేష-విహీనమ్?
పితరౌ కస్య చ లోచన-హీనౌ?
కేన కథం తౌ నిహతౌ దీనౌ? || ౪||

౨ ఉత్తరం దేహి ।

హర్తుం కః గచ్ఛతి పర-చిత్తమ్?
హర్తుం కః క్షమతే పర-చిత్తమ్?
మర్తుం యాతి స్వయం కో దీపే?
భర్తుం యాతి జలం కః కృపే? || ౧||

కో యాచతే నీరదం నీరమ్?
వినా మస్తకం కస్య శరీరమ్?
కో దివనేఽపి న ద్రష్టుం శక్తః?
కో వధ్వా నిశి భవతి వియుక్తః? || ౨||

నృత్యతి కో విపినే ఘనకాలే?
 కస్య తృతీయం నయనం భాలే?
 భవతి న కస్మిన్ వృక్షే పత్రమ్?
 కస్య మస్తకే ఘ్రియతే ఛత్రమ్? || ౩ ||

కో న దినే కురుతే విశ్రామమ్?
 కస్య ఏకచక్రం రథ-యానమ్ ?
 కో న ఫలతి ఫుల్లతి తరురేకః?
 యద్యపి భవతి సుధా-రస-నేకః? || ౪ ||

విచారం కురు ।

రచయతి కః సకలం సంసారమ్?
 కురుతే కో జగతః సంహారమ్?
 కః పాలయతి దధాతి సమస్తమ్?
 కో న ఉదేతి, న గచ్ఛతి అస్తమ్? || ౧ ||

కుతో భాస్కరే ఏష ప్రకాశః?
 ఇన్దౌ-కుతః శీతలా భాసః?
 అగ్నౌ కుతో భయఙ్కర-దాహః?
 పానీయే కుత ఏష ప్రవాహః? || ౨ ||

వాయుః కుతో వాతి అవిరామమ్?
 ఇన్ద్రో వర్షతి కుతో నికామమ్?
 ఆయం కుతో విపులో విస్తారః?
 కుత్ర ఆస్య పునరుపసంహారః? || ౩ ||

ఇహ కః పుణ్య-పాపయోః కర్తా?
 కశ్చ శుభా-శుభ-ఫలయోః భోక్తా?
 కో వా పుణ్య-పాప-ఫల-దాతా?
 కో-సౌ-సకల-విధాన-విధాతా ? || ౪ ||

కదా కిం భవతి ।

ఉదయతి సూర్యే వికసతి కమలమ్ ।
ఉదయతి చంద్రే వికసతి కుముదమ్ ।
ప్రవహతి వాయౌ నిపతతి పత్రమ్ ।
ప్రచలతి యుద్ధే నిపతతి శస్త్రమ్ ॥ ౧॥

మిలితే మిత్రే నన్దతి మిత్రమ్ ।
లోభే జాతే పతతి చరిత్రమ్ ।
క్షీణే ఆయుషి మ్రియతే దేహీ ।
నష్టే విభవే వికలో గేహీ ॥ ౨॥

ప్రభవతి-తాపే స్విద్యతి-గాత్రమ్ ।
పక్ష్యే శస్యే ప్రచలతి దాత్రమ్ ।
మద్యే-పీతే మాద్యతి లోకః ।
గచ్ఛతి కాలే శామ్యతి శోకః ॥ ౩॥

పఠతి అపత్యే హృష్యతి మాతా ।
ఛలయతి భ్రాతరి యుధ్యతి భ్రాతా ।
శుష్యతి నరే సీదతి మీనః ।
మిలితే ద్రవ్యే విలసతి దీనః ॥ ౪॥

కః కిం కిం కరోతి? ।

పఠతి లిఖతి పృచ్ఛతి విద్యార్థీ ।
ధావతి మిలతి వదతి ఖలు ప్రార్థీ ।
ధ్యాయతి జపతి భజతి వర-యోగీ ।
ఖాదతి పిబతి మోదతే భోగీ ॥ ౧॥

పచతి పినష్టి చ లిమ్పతి బాలా
సీవ్యతి గాయతి గుమ్ఫతి మాలాః ।
ఉదయతి తపతి భ్రమతి దివి భానుః ।
జ్వలతి దహతి తాపయతి కృశానుః ॥ ౨॥

యుధ్యతి క్రుధ్యతి దృప్యతి శూరః ।
ద్రుహ్యతి హన్తి న స్నిహ్యతి క్రూరః ।

మిలతి లపతి ఆలిఙ్గతి మిత్రమ్
భ్రమతి విశతి శేతే సహ చిత్రమ్ || ౩||

క్లిశ్యతి జల్పతి ప్రలపతీ రోగీ ।
స్మరతి సదా చిన్తయతి వియోగీ ॥

సహతే వహతి విపత్తిం ధీరః ।
రక్షతి నిజ-వచనం ప్రణ-వీరః ॥ ౪॥

బాలప్రతిజ్ఞా ।

కరిష్యామి నో సజ్గతిం దుర్జనానామ్ ।
కరిష్యామి సత్సజ్గతిం సజ్జనానామ్ ।
ధరిష్యామి పాదౌ సదా సత్యమార్గే ।
చలిష్యామి నాహం కదాచిత్ కుమార్గే ॥ ౧॥

హరిష్యామి విత్తాని కస్యాపి నాఽహమ్ ।
హరిష్యామి చిత్తాని సర్వస్య చాఽహమ్ ।
వదిష్యామి సత్యం న మిథ్యా కదాచిత్ ।
వదిష్యామి మిష్టం న తిక్తం కదాచిత్ ॥ ౨॥

భవిష్యామి ధీరో భవిష్యామి వీరః ।
భవిష్యామి దానీ స్వదేశాభిమానీ ।
భవిష్యామి ఉత్సాహ-యుక్తః సదాఽహమ్ ।
భవిష్యామి ఆలస్యయుక్తో న చాఽహమ్ ॥ ౩॥

సదా బ్రహ్మచర్య-వ్రతం పాలయిష్యే ।
సదా దేశ-సేవా-వ్రతం ధారయిష్యే ।
న సత్యే శివే సున్దరే జాతు-కార్యే-
స్వకీయే పదే పృష్టతోఽహం కరిష్యే ॥ ౪॥

బాలకానాం క్రీడా ।

దిశి దిశి ఖేలతి బాలకవృన్దమ్ ।
దిశి దిశి ఖేలతి బాలకవృన్దమ్ ॥

ఖేలతి కోఁపి కూర్దతే, ధావతి, కోఁపి పతతి అనువారమ్ ।
 ఉత్తిష్ఠతి ఉపవిశతి సశఙ్కం భ్రామ్యతి వివిధ-ప్రకారమ్ ।
 యది పలాయతే కోఁపి తదాఽన్యః
 అనుధావతి తం ధర్తుమమన్దమ్ ॥
 కోఁపి కరేణ నిమీలతి నయనం, కోఁపి నిలీనః పశ్యతి ।
 ధ్రియమాణోఽపి అనేక-వయస్యైః, సహసా కోఁషి వినశ్యతి ।
 ప్రకటో భవతి పునః స్వయమేవ స ।
 విహసతి నితరాం నన్దం నన్దమ్ ॥
 కోఁపి కరేణ నిహన్తి కన్దకం కోఁపి పదేన నిహన్తి ।
 అన్యే తతో మిలిత్వా బహవో మిథో ముహుః నిపతన్తి ॥
 అసౌ అసౌ ఆగత ఆగత ఇత
 ఏష ఏష ఇతి క్రన్దం కన్దమ్ ॥
 దిశి దిశి ఖేలతి బాలకవృన్దమ్ ।
 దిశి దిశి ఖేలతి బాలకవృన్దమ్ ॥

ఖేలనమ్ ।

ఖేలన హితకరం సదా సఖే ।
 ఖేలనం నహి కదాపి హీయతామ్ ॥ ధ్రువపదమ్ ॥
 శైశవేఽతి బలకారి ఖేలనమ్
 యౌవనేఽతి సుఖకారి ఖేలనమ్ ।
 వార్ధకేఽపి హితకారి ఖేలనమ్
 ఖేలనం నహి కదాపి హీయతామ్ ॥ ౧ ॥
 రాఘవేణ ఖలు ఖేలితం పురా
 మాధవేన ఖలు ఖేలితం పురా ।
 ఖేలనాని విదధుః పురా సురాః
 ఖేలనం నహి కదాపి హీయతామ్ ॥ ౨ ॥
 ఖేలనం శ్రమహరం సదా సఖే
 ఖేలనం క్లమహరం సదా సఖే ।

భేలనం నను వరం సదా సఖే
భేలనం నహి కదాపి హీయతామ్ || ౩||

భేలనేన చ బలం వివర్ధతే
భేలనేన పటుతా ప్రవర్తతే |
భేలనం న సతతం విధీయతామ్
భేలనం న చ కదాపి హీయతామ్ || ౪||

ప్రభాతవర్ణనమ్ |

చన్ద్రః అస్తం గచ్ఛతి
సూర్యః ఉదయం గచ్ఛతి |
పరితో భవతి ప్రకాశః
తమసో భవతి వినాశః || ౧||

మన్దం చలతి సమీరః
మధుపో భవతి అధీరః |
కలికా-వృన్దం వికసతి
లలికా-వృన్దం విలసతి || ౨||

నిద్రా తన్ద్రా భగ్నా
జనతా కర్మణి లగ్నా |
సకలే నవ ఉల్లాసః
వదనే వదనే హాసః || ౩||

పథి పథి జన-సన్సారః
నూపుర-నవ-రుక్మారః |
విటపే ఖగ-కుల-రావః
చరితుం చలితా గావః || ౪||

హస్తే హస్తే పత్రం
వదనే వదనే చాయమ్ |
భేలతి బాలక-వృదం
గీతం గాయం గాయమ్ || ౫||

సంస్కృతగానమ్ |

(సంస్కృత కే ప్రత్యేక ఛాత్ర కో ఇనే కణ్ఠస్థ కరనా చాహిష,
ఇసకీ ప్రత్యేక పంక్తి కా అర్థ సమర్థునా చాహిష తథా ఉస పర యుక్తిపూర్ణ
ఏవం ప్రామాణిక భాషణ దేనే కా అభ్యాస కరనా చాహియే |)

భారతీయైకతా-సాధకం సంస్కృతమ్
భారతీయత్వ-సమాప్తదకం సంస్కృతమ్
జ్ఞాన-పుష్టా-ప్రభా-దర్శకం సంస్కృతమ్
సర్వదానన్ద-సన్దోహ-దం సంస్కృతమ్ || ౧||

సర్వ-మన్దిష్క-సంస్కారకం సంస్కృతమ్
సర్వ-వాణీ-పరిష్కారకం సంస్కృతమ్
సత్పథ-ప్రేరణా-దాయకం సంస్కృతమ్
సద్గుణ-గ్రామ-సన్ధాయకం సంస్కృతమ్ || ౨||

విశ్వవస్తుత్వ-విస్తారకం సంస్కృతమ్
సర్వభూతైకతా-కారకం సంస్కృతమ్
సర్వతః శాస్త్రి-సంస్థాపకం సంస్కృతమ్
పంచశీల-ప్రతిష్ఠాపకం సంస్కృతమ్ || ౩||

త్యాగ-సన్దోష-సేవా-వ్రతం సంస్కృతమ్
విశ్వకల్యాణ-నిష్ఠాయుతం సంస్కృతమ్
జ్ఞాన-విజ్ఞాన-సమ్మేలనం సంస్కృతమ్
భుక్తి-ముక్తి-ద్వయోద్వేలనం సంస్కృతమ్ || ౪||

ధర్మకామాభి-మోక్ష-ప్రదం సంస్కృతమ్
ఐహికాముష్మికోత్కర్ష-దం సంస్కృతమ్
కర్మద జ్ఞానదం భక్తిదం సంస్కృతమ్
సత్యనిష్ఠం శివం సున్దరం సంస్కృతమ్ || ౫||

“సోఽహమస్మీతి”-నిశ్చయకం సంస్కృతమ్
“త్వం తదేవేతి” సజ్ఞాయకం సంస్కృతమ్
“ఏకమేవాద్వయం”-బోధకం సంస్కృతమ్
సర్వదా సత్యసంశోధకం సంస్కృతమ్ || ౬||

శబ్ద-లాలిత్య-లీలావనం సంస్కృతమ్

చారు-మాధుర్య-ధారాగృహం సంస్కృతమ్
విశ్వ-చేతశ్చమత్కారకం సంస్కృతమ్
పూర్వజానాం యశఃస్మారకం సంస్కృతమ్ || ౭ ||

నగరే నగరే గ్రామే గ్రామే విలసతు సంస్కృత-వాణీ
సదనే సదనే జన-జన-వదనే జయతు చిరం కల్యాణీ |
సత్య-శీల-సౌందర్య-సమీరా, జ్ఞాన-జలా, గతి-సారా,
ఫల-ఫల కల-కల ప్రవహతు దిశిదిశి పావన-సంస్కృత-ధారా || ౮ ||

ఇతి బాలగీతావలి: ౨ |

Proofread by Ganesh Kandu kanduganesh at gmail.com, NA

—
A garland of Sanskrit poem for children part 2
pdf was typeset on March 24, 2024
—

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

